

Prawo i zasady Unii Europejskiej

Tomasz A. Winiarczyk

1

co to jest **acquis**

- całość dorobku prawnego Unii Europejskiej, w tym z orzeczeniami TS UE

2

co to jest prawo pierwotne

- traktaty ustanawiające Unię Europejską
- traktaty akcesyjne

3

Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Węgla i Stali	1951 Paryż	1952	powołanie do życia Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali
Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Gospodarczą	1957 Rzym	1958	powołanie Europejskiej Wspólnoty Gospodarczą
Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Energii Atomowej	1957 Rzym	1958	powołanie Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej
Traktat ustanawiający Jedną Radę i Jedną Komisję Wspólnot Europejskich	1965 Bruksela	1967	ustanowienie wspólnych organów dla 3 Wspólnot: Rady i Komisji

4

Jednolity Akt Europejski	1986 Bruksela/Haga	1987	<p>nadanie kształtu organizacyjny Europejskiej Współpracy Politycznej</p> <p>ustanowienie prawnych form działania Rady Europejskiej</p> <p>wzmocnienie pozycji Parlamentu Europejskiego</p> <p>powołanie Sądu Pierwszej Instancji UE</p> <p>stwarzanie warunków do realizacji rynku wspólnego</p>
Traktat o Unii Europejskiej	1992 Maastricht	1993	<p>ustanowienie UE o trzech filarach</p> <p>umocnienie spójności gospodarczej i społecznej</p> <p>utworzenie Unii Gospodarczej i Walutowej i wprowadzenie euro od 1999</p> <p>ustanowienie obywatelstwa Unii Europejskiej</p> <p>powołanie Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich</p>

Traktat z Amsterdamu zmieniający Traktat o Unii Europejskiej, Traktaty ustanawiające Wspólnoty Europejskie oraz niektóre związane z nimi akty	1997 Amsterdam	1999	<p>wprowadzenie systemu Schengen do UE</p> <p>wzmocnienie roli PE i ETS</p> <p>możliwość nakładania sankcji na państwa UE łamiące zasady demokracji, prawa człowieka oraz prawa wspólnotowe</p>
Traktat z Nicei zmieniający Traktat o Unii Europejskiej, Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską oraz niektóre związane z nimi akty prawne	2001 Nicea	2003	<p>reforma Unii Europejskiej, by mogła sprawnie działać po przyjęciu 10 nowych krajów z Europy Środkowej i Południowej</p>

Traktat z Lizbony zmieniający Traktat o Unii Europejskiej i Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską	2007 Lizbona	2009	osobowość prawnomiędzynarodowa dla UE reforma ustrojowa organów UE reforma systemu głosowania w Radzie Unii Europejskiej zniesienie podziału filarowego nadanie mocy wiążącej Karcie Praw Podstawowych
---	-------------------------	-------------	---

7

co to jest prawo wtórne

- prawo ustanowione na podstawie traktatów
  - akty jednostronne
  - akty umowne

8

co to jest prawo pomocnicze

- elementy prawa nieprzewidziane w traktatach
  - orzecznictwo TS UE
  - prawo międzynarodowe
  - zasady prawa

9

podstawowe źródła prawa UE

10

co to jest rozporządzenie

- akty normatywne wiążące dla państw adresowane do wszystkich mające charakter abstrakcyjny
- obowiązuje bezpośrednio, czyli nie wymaga transpozycji do prawa państw unijnych
- stanowią instrument ujednolicania prawa

11

co to jest dyrektywa

- akty normatywne wiążące dla państw mające charakter abstrakcyjny
- adresatami są tylko państwa
- konieczna jest transpozycja do porządku prawnego każdego państwa, aby mogły dotyczyć każdego podmiotu prawa
  - w szczególnych sytuacjach mogą być stosowane wprost
- stanowią instrument harmonizacji prawa

12

co to jest decyzja

- akty mające charakter indywidualny (skierowana do ściśle określonego grona adresatów) i konkretny (dotyczą ściśle określonych spraw / sytuacji)
- adresatami mogą być państwa, przedsiębiorstwa lub inne podmioty prawa

13

co to są zalecenia i opinie

- akty nie mające mocy wiążącej
- opinie zawierają oceny
- zalecenia zawierają sugestie co do określonych działań

14

jakie organy wydają poszczególne akty unijne

- ❑ rozporządzenia, dyrektywy i decyzje wydają:
  - Rada Unii Europejskiej, czasem przy współudziale Parlamentu Europejskiego
- ❑ wyłączna inicjatywa ustawodawcza zakresie przysługuje Komisji Europejskiej
  - z wyjątkiem projektu jednolitej ordynacji wyborczej do PE

15

procedury ustawodawcze UE

- ❑ **Zwykła procedura ustawodawcza**
  - pierwsze czytanie
  - drugie czytanie
  - procedura pojednawcza
  - trzecie czytanie
- ❑ **Specjalna procedura ustawodawcza**
  - Procedura konsultacji
    - organem prawodawczym jest Rada
    - Parlament Europejski wydaje tylko konieczną opinię niewiążącą dla Rady
    - niekiedy wymagana jest opinia jeszcze innej instytucji jak np. Europejskiego Banku Centralnego lub Komisji
  - Procedura zgody
    - organem prawodawczym jest Rada
    - Parlament Europejski musi wyrazić zgodę na uchwalenie aktu
  - Procedura uchwalania budżetu

16

zwykła procedura ustawodawcza (1)

❑ Pierwsze czytanie

- z reguły Komisja przedstawia projekt ustawy Parlamentowi Europejskiemu i Radzie
- Parlament przedstawia swoje stanowisko (przyjmuje je zwykłą większością głosów)
- gdy Rada w pełni popiera stanowisko Parlamentu Europejskiego, akt zostaje uchwalony
- gdy Rada nie zatwierdzi stanowiska Parlamentu Europejskiego, przyjmuje własne stanowisko (tzw. stanowisko Rady w pierwszym czytaniu) i przekazuje je Parlamentowi Europejskiemu do drugiego czytania

❑ Drugie czytanie

- **pierwsza opcja:** jeśli w ciągu trzech miesięcy Parlament nie zajmie stanowiska lub zatwierdzi stanowisko Rady, akt uważa się za przyjęty
- **druga opcja:** Parlament większością głosów odrzuca propozycję Rady, skutkiem czego akt zostaje odrzucony
- **trzecia opcja:** Parlament proponuje większością głosów poprawki do stanowiska Rady; jeśli wszystkie poprawki Rada zatwierdza, to akt zostaje przyjęty; jeśli zostają odrzucone, to zwołuje się komitet 17 pojednawczy

zwykła procedura ustawodawcza (2)

❑ Procedura pojednawcza

- Komitet pojednawczy ma doprowadzić do porozumienia w sprawie wspólnego projektu większością kwalifikowaną w terminie sześciu tygodni od jego zwołania, na podstawie stanowisk Parlamentu Europejskiego i Rady w drugim czytaniu
- Jeżeli w tym terminie komitet pojednawczy nie zatwierdzi wspólnego projektu, akt uważa się za nieprzyjęty

❑ Trzecie czytanie

- Przedmiotem czytania jest przyjęcie aktu przez Radę i Parlament zgodnie ze wspólnym projektem, przy czym Parlament Europejski głosuje większością oddanych głosów, a Rada – większością kwalifikowaną.
- Jeżeli jedna z instytucji nie zatwierdzi proponowanego aktu w przewidzianym terminie, uznaje się, że proponowany akt nie został przyjęty.

- ❑ Akt jest podpisany przez przewodniczących Parlamentu Europejskiego i Rady oraz opublikowany w dzienniku urzędowym.

Zasady prawa unijnego

19

co to jest zasada jednolitości

- prawo wspólnotowe jest w całości i jednakowo stosowane w każdym z państw członkowskich

20

co to jest zasada pierwszeństwa prawa unijnego

- prawo unijne ma pierwszeństwo przed prawem krajowym państwa członkowskiego

21

co to jest zasada pomocniczości

- dla UE zastrzeżone są tylko te działania, które w ten sposób będą wykonywane skuteczniej i efektywniej niż gdyby ich prowadzenie pozostawić w wyłącznej kompetencji rządów państw członkowskich
- pozwala w szczególności na określenie, kiedy UE jest kompetentna do tworzenia ustaw, i przyczynia się do podejmowania decyzji jak najbliżej obywateli
- ma na celu określenie odpowiedniego poziomu interwencji w dziedzinach kompetencji dzielonych między UE a krajami UE
  - dotyczy to działań na szczeblu europejskim, krajowym lub regionalnym; w każdym z przypadków UE może interweniować tylko wówczas, jeśli jest w stanie działać skuteczniej niż kraje UE odpowiednio na szczeblu krajowym lub lokalnym

22

co to jest zasada proporcjonalności

- instytucje wspólnotowe mogą podejmować tylko takie działania, które są konieczne i niezbędne do osiągnięcia celów zawartych w Traktacie
- środki wprowadzone przez UE na realizację celów postawionych przez traktaty nie mogą przekraczać granic konieczności

23

co to jest zasada równości

- zakaz dyskryminacji ze względu na przynależność państwową

24